

© Peter Badge/Typos1/AbelPrize2024

Michel Talagrand: En kort biografi

Abelprisvinneren 2024, Michel Talagrand, har uttalt at han alltid har konsentrert innsatsen sin om de problemene han har likt best å arbeide med, og fulgt sine preferanser. Gitt denne holdningen, der hardt arbeid og det lystbetonte ser ut til å gå over i hverandre, er det knapt overraskende at Talagrand også er maratonløper og har reist til over hundre land sammen med familien. Abelprisen 2024 bekrefter at hans gledesfylte anstrengelser har satt sitt varig merke på matematikkfaget.

Michel Talagrand ble født 15. februar 1952 i Frankrike. Han vokste opp i Lyon med en yngre søster, en far som var matematikkprofessor og en mor som var fransklærer.

Fem år gammel mistet han synet på det ene øyet på grunn av en genetisk sykdom. Ti år senere stod han i fare for å miste synet også på det andre øyet, og han gikk glipp av seks måneders skolegang. I frykten for å miste synet jobbet han ekstra hardt med skolearbeidet i denne perioden, og slik oppdaget han talentet for matematikk og fysikk. Senere studerte han matematikk ved det lokale universitetet i Lyon.

I 1974 fikk han tilbud om en forskerstilling ved Centre national de la recherche scientifique (CNRS) i Paris, og fullførte doktorgraden i 1977. Han var tilknyttet CNRS fram til han gikk av med pensjon i 2017. Han var medlem av forskergruppen for funksjonalanalyse ved det matematiske instituttet, og fra 1985 også forskningsdirektør ved CNRS. Tidlig i karrieren samarbeidet han med, og ble påvirket av, Gustave Choquet, Gilles Pisier og Vitali Milman.

Han er gift med Wansoo Rhee, en nå pensjonert professor i ledelsesfag ved Ohio State University, som han møtte på sin første reise til USA. De har to sønner.

Talagrands matematiske stil er uvanlig. Han studerer gjerne enkle problemer som en trinnvis tilnærming til følgende signifikante oppdagelser. Han har selv skrevet om sin metode at «det hjelper å være ydmyk og begynne med å fullt ut forstå de enkle tilfellene. Når jeg arbeider med en hypotese, har jeg funnet det nyttig å vekselvis prøve å bevise og motbevise den. Fremgangen har kommet i sprang, omtrent slik man finner to puslespillbiter som passer sammen. Det

skjer på et øyeblikk. Nå forstår du, og øyeblikket før gjorde du det ikke. Etter en slik fremgangsmåte, vil du ha et mye klarere bilde av problemet.»

I tillegg til en rikholdig bibliografi, har Talagrand også lagt vinn på å forklare resultatene og hva han har oppnådd. Bøkene hans om generiske kjeder (generic chaining) og spinnglass er autoritative referanseverk på fagfeltet. Introduksjonsboken om kvantefeltteori representerer en annen side av hans faglige interesser og bidrag som vil vise seg relevante for mange forskere. Talagrands imponerende bedrifter, illustrert ved hans gjennombrudd med løsninger for fundamentale hypoteser og oppfinnelse av nye, grunnleggende og dype ulikheter, som har brutt ny grunn og vært retningsgivende, med vidtrekkende konsekvenser.

Talagrand ble valgt inn som medlem av Det franske vitenskapsakademiet i 2004 og har vært ridder av den franske Æreslegionen siden 2011. Han har mottatt en rekke priser, mellom dem Loève-prisen (1995), Fermat-prisen (1997) og Shaw-prisen (2019).

Etter å ha mottatt prispengene for Shaw-prisen, inviterte Talagrand det matematiske fagmiljøet til å konkurrere om belønninger ved å løse oppgaver han la ut på sin egen nettside under overskriften «Become rich with my prizes». Hans lekende tilnærming til både livet og vitenskapen er også lett å se i den første uttalelse på samme nettside: «Mathematics gives you wings» – med lenke til maleriet «Allegory of Divine Wisdom» (fra 1680-årene) av Luca Giordano. Sikkert er det at Talagrands matematiske visdom har brakt ham langt.

Kilder

CNRS, Michel Talagrands nettside og www.shawprice.org

